

УДК 378.046-021.68:796:334

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.69-1.31>**О. І. Верітов**кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
докторант кафедри фізичної культури та спорту
Запорізького національного університету

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

У статті доведено, що підприємницька освіта є основоположним механізмом формування підприємницької культури і створення прошарку цивілізованих підприємців. З огляду на те що культура загалом і підприємницька культура зокрема формуються впродовж тривалої взаємодії та спільної діяльності людей, формування практичних навичок і моральних принципів здійснення підприємницької діяльності необхідно здійснювати на всіх рівнях освіти. При цьому найбільш пильна увага до навчання основ підприємництва й бізнес-планування з використанням сучасних педагогічних технологій і різноманітних методів повинна приділятися під час отримання вищої професійної освіти.

Проаналізовано рейтинги України за Індексом підприємницького настрою (AESI), за наявністю програм підприємницької освіти в національних вишах, рівнем розвитку підприємництва в університетському середовищі та впливом університетської освіти на якість знань з підприємництва (Глобальний звіт проекту GUESS-2018); визначено особливості формування підприємницьких компетенцій випускників ЗВО; запропоновано заходи щодо підвищення валідності результатів моніторингу підприємницьких намірів і якості підприємницької освіти.

Серед особливостей формування підприємницької культури в закладах вищої освіти України визначено відсутність моніторингу підприємницьких намірів і діяльності студентів; викладання студентам як економічних, так і неекономічних спеціальностей навчальних дисциплін, предметами яких є загальноекономічні й управлінські положення, що унеможлиблює формування підприємницьких компетенцій випускників ЗВО.

Показано, що для забезпечення валідності результатів моніторингу підприємницьких намірів випускників вишів необхідно залучити до опитування студентів як економічних, так і неекономічних спеціальностей і забезпечити участь респондентів з різних регіонів країни. Підприємницька освіта потребує систематизації та стандартизації, при цьому обов'язковими її результатами повинні бути знання й навички студентів зі створення, ведення, розвитку, ліквідації власного бізнесу, а також опанування етичних норм здійснення підприємницької діяльності.

Ключові слова: підприємницька культура, індекс підприємницького настрою, підприємницькі наміри студентів, підприємницька освіта.

Постановка проблеми. Підприємницька освіта є основоположним механізмом формування підприємницької культури і створення прошарку цивілізованих підприємців. З огляду на те що культура загалом і підприємницька культура зокрема формуються впродовж тривалої взаємодії та спільної діяльності людей, формування практичних навичок і моральних принципів здійснення підприємницької діяльності необхідно здійснювати на всіх рівнях освіти. При цьому найбільш пильна увага до навчання основ підприємництва та бізнес-планування з використанням сучасних педагогічних технологій і різноманітних методів повинна приділятися під час отримання вищої професійної освіти.

Щорічно вищими закладами освіти України випускається приблизно 6 000 фахівців для сфери фізичної культури і спорту (далі – ФКС). Підготовку та перепідготовку кадрів для сфери ФКС освітнього ступеня «бакалавр» і «магістр» здійснюють 46 закладів вищої освіти, чотири з яких

є спеціалізованими з фізичної культури і спорту, а саме: Національний університет фізичного виховання і спорту України, Львівський державний університет фізичної культури ім. І. Бабешко, Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту, Харківська державна академія фізичної культури [2].

Станом на 1 лютого 2019 року чисельність безробітних у сфері ФКС становила 918 осіб [2], що не можна вважати катастрофічною цифрою. Однак за наявності на ту саму дату лише 160 офіційно зареєстрованих вакансій маємо 5,8 осіб на одне робоче місце у сфері ФКС, тоді як загальний середньорічний показник навантаження зареєстрованих безробітних осіб на одну вакансію в Україні становив 3,6 [3]. Таку ситуацію спроможна виправити самозайнятість фахівців, тобто самостійна підприємницька діяльність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Визначення сутності й основних складників підприємницької культури є предметом наукових

досліджень багатьох іноземних авторів, серед яких варто зазначити П. Друкера, Й. Шумпетера, Р. Льюїса, Р. Рюттінгера, В. Макєєву, Г. Тульчинського, С. Кузовкову, А. Кириллову, О. Алексєєва, О. Буторіну, Ю. Фукалову, Ю. Нанакіну та інших. Серед вітчизняних дослідників цьому питанню в наукових пошуках приділяють увагу О. Романовський, В. Майковська, І. Добрянський та інші. Однак вітчизняна підприємницька освіта не відповідає сучасним запитам суспільства, про що свідчить зменшення підприємницької активності українців. Тому визначення особливостей формування підприємницької культури, яка являє собою систему знань, цінностей, моральних та етичних норм, прийомів і методів здійснення економічної діяльності, є нині актуальним.

Метою статті є визначення проблем і недоліків формування підприємницької культури в закладах вищої освіти України та розроблення пропозицій щодо їх усунення.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до результатів Глобального дослідження підприємництва, яке щорічно проводиться компанією «Amway» (Amway Global Entrepreneurship Report, AGER), Україна у 2018 році мала найнижчий Індекс підприємницького настрою (Amway Entrepreneurial Spirit Index, AESI) серед 44 країн, що оцінювались, – 21 бал, при цьому середні значення показника в країнах ЄС і світі становили 42 та 47 балів відповідно. Останнім часом тенденція щодо погіршення підприємницького настрою спостерігається для всіх країн як Європи, так і світу, але скорочення AESI в Україні є найбільш суттєвим (у 2015 році показник становив 34 бали) [1]. Підґрунтям складання Індексу є теорія спланованої поведінки А. Айзена, відповідно до якої майбутню поведінку можна прогнозувати і планувати. Ключовими параметрами для визначення Індексу є бажання респондентів відкрити свою справу, їхня готовність до здійснення підприємницької діяльності й упевненість у своїх силах. За даними 2018 року, найнижчим був показник готовності українців до започаткування власної справи.

Серед зовнішніх чинників, що сприяють підвищенню підприємницької активності, найбільш вагомим українські респонденти визначили «наявність підтримуючої системи освіти», тоді як респонденти ЄС і країн світу зазначили чинник доступності технологій (рис. 2). Варто зауважити, що під час останнього дослідження AGER 74% опитаних не обрали жоден із варіантів відповіді. Тобто у 2018 році більшість опитаних не змогли визначити мотиви для старту власного бізнесу (для порівняння: у 2015 році цей показник для України становив 39%, для країн світу – у середньому 12%).

Отже, низька готовність до здійснення підприємницької діяльності українців і провідна роль системи освіти як найбільш сприятливого зовнішнього

чинника в процесі формування підприємницького настрою зумовлюють необхідність більш глибокого розгляду змісту підприємницької освіти, формування підприємницької культури в закладах вищої освіти України та запровадження дієвої системи моніторингу тенденцій підприємницької діяльності серед студентства шляхом налагодження зворотного зв'язку з учасниками процесу формування підприємницького середовища.

Одним із найбільш відомих всесвітніх дослідних проектів, які вивчають природу підприємництва, є Міжнародний проект «Global University Entrepreneurial Spirit Students' Survey» (GUESSS), який дає можливість визначити думку учнів про університетські академічні програми, що спрямовані на розвиток бізнес-навичок. Основними цілями проекту є систематичний і тривалий моніторинг підприємницьких намірів і діяльності студентів; виявлення передумов і необхідних чинників, що впливають на створення нових підприємств студентами та їхню підприємницьку кар'єру загалом; оцінювання діяльності вишів щодо підприємницької освіти студентів [22].

Проект GUESSS передбачає збирання даних з дворічним лагом і міжнародним охопленням студентів різних спеціальностей. В останньому спостереженні, яке відбулося восени 2018 року, брали участь 54 країни (понад 3 000 університетів), а кількість опрацьованих відповідей становила близько 208 000. Під час централізованого онлайн-опитування детальному дослідженню підлягали такі напрями: підприємницькі наміри, започаткування підприємства, зростання й ефективність нових підприємств, спадкоємність підприємницької справи, чинники впливу на різних рівнях (індивідуальний рівень: мотиви, переваги, соціальна ідентичність; сімейний рівень: структура сім'ї, сімейні взаємини; рівень університету: навчання підприємства, підприємницький клімат; рівень контексту: культура й інститути).

Серед країн пострадянського простору до проекту приєдналися Російська Федерація (2011 рік, національний представник – Вища школа менеджменту Санкт-Петербурзького державного університету), Республіка Білорусь (2016 рік, національний представник – Асоціація бізнес-освіти) та Республіка Казахстан (2016 рік, національні представники – Асоціація вишів Республіки Казахстан, Казахстанський інститут проектних менеджерів, університет «Туран»). З 2016 року звіти проекту GUESSS містять також і інформацію по Україні, однак серед офіційних національних представників вітчизняних вишів немає, а підставою для складання рейтингів слугують результати досліджень професора інновацій і менеджменту Школи бізнесу Університету Норд (Норвегія) М. Солесвік.

Джерелом емпіричних даних дослідження М. Солесвік та П. Уестхеда [21] слугували опитування студентів трьох університетів м. Миколаєва, під час яких респондентам було запропоновано оцінити за п'ятибальною шкалою (від «абсолютно не згоден» (1) до «ні так, не ні» (4) і «повністю згоден» (5)) свою згоду з наявністю в них таких навичок, як мотивація, комунікаційні навички, рішучість, впевненість у собі, сприйнятливості до перспективних можливостей, комп'ютерна грамотність, управління проектами, переговорні навички, здатність скористатися перспективними можливостями, технічні знання, вміння досягати результату, здатність розподіляти ресурси для отримання максимальної віддачі за мінімальних витрат і мережева взаємодія.

Результати дослідження М. Солесвік та П. Уестхеда показали, що слухачі програм підприємницької освіти демонструють більш високу силу підприємницьких намірів, а серед запропонованих компетенцій лише три (сприйнятливості до перспективних можливостей, комп'ютерна грамотність і навички мережевої взаємодії) мають мінімальний зв'язок із більш високими показниками підприємницьких намірів студентів. Отже, компетенції і знання, які отримують слухачі відповідних програм, здатні істотно підвищити силу їхніх підприємницьких намірів.

На основі результатів дослідження М. Солесвік та П. Уестхеда в Глобальному звіті проекту GUESS-2018 за наявністю програм підприємницької освіти в національних вишах Україна посіла 31 місце з 54 країн (46,3% респондентів зазначили у відповідях наявність навчальних курсів з підприємництва). Найвищі результати в Новій Зеландії (79,9%), Швейцарії (77,2%) та Німеччині (76,6%). Країни пострадянського простору показали кращі результати, ніж Україна: Російська Федерація – 60,2%, Республіка Білорусь – 47,2%, Республіка Казахстан – 46,7% [21, с. 12].

Оцінювання студентами рівня розвитку підприємництва в університетському середовищі (підприємницького клімату) за 7-бальною шкалою (1 – відсутність ознаки, 7 – максимальний рівень розвитку підприємництва) дало змогу визначити такі рейтингові місця в Глобальному звіті GUESS-2018: Казахстан – 20 місце (4,6 бала), Російська Федерація – 22 місце (4,5 бала), Україна – 28 місце (4,4 бала), Білорусь – 32 місце (4,1 бала). Найбільш сприятливим є підприємницький клімат в університетах Мексики, Індонезії та Китаю (по 5,5 бала). Глобальне середнє значення показника дорівнює 4,4 бала, що співпадає з результатом України [21, с. 13].

Ступінь впливу університетської освіти на якість знань з підприємництва та підвищення можливостей студентів щодо започаткування власного бізнесу оцінювався також за 7-бальною

шкалою: 1 бал – відсутність впливу, 7 балів – дуже суттєвий вплив. Рейтингові місця за цим показником розподілені так: Казахстан – 22 місце (4,6 бала), Україна – 23 місце (4,6 бала), Російська Федерація – 29 місце (4,3 бала), Білорусь – 39 місце (4,1 бала). Глобальне середнє значення показника дорівнює 4,4 бала, що є нижчим за результат України [21, с. 14].

Аналізуючи дані Глобального звіту GUESS-2018, може скластися враження, що підприємницька освіта в Україні відповідає прийнятному середньому рівню. Однак варто врахувати, що, по-перше, рейтингові місця вітчизняної системи підприємницької освіти визначено за результатами опитування студентів економічних спеціальностей, по-друге, на думку М. Солесвік та П. Уестхеда, дослідження, виконане на матеріалах вибірки студентів-учасників підприємницької освіти в одному українському регіоні, не дає переконливих аргументів на користь доцільності більш активної централізованої підтримки екосистеми підприємницької освіти з погляду змісту й форматів навчальних курсів.

Так, аналіз змісту освітньо-професійних програм підготовки фахівців зі спеціальності 017 – Фізична культура і спорт за першим (бакалаврським) рівнем деяких вітчизняних вишів засвідчив наявність серед спеціальних компетенцій таких положень:

- здатність застосовувати сучасні технології управління суб'єктами сфери фізичної культури і спорту [19, с. 7];

- організувати діяльність і забезпечувати ефективне управління окремими суб'єктами сфери фізичної культури та спорту; здійснювати підприємницьку діяльність у сфері фізичної культури та спорту [9, с. 7];

- здатність організувати діяльність і забезпечувати ефективне управління окремими суб'єктами сфери фітнесу та рекреації; здійснювати підприємницьку діяльність у сфері фізичної культури та спорту, використовувати спортивні споруди та спеціальне обладнання [10, с. 5];

- здатність організувати діяльність і забезпечувати ефективне управління окремими суб'єктами сфери фізичної культури та спорту [11, с. 6];

- здатність застосовувати сучасні технології управління суб'єктами сфери фізичної культури і спорту [12, с. 5].

В освітньо-професійних програмах другого (магістерського) рівня підготовки в переліку загальних і спеціальних компетенцій зазначається:

- володіння високим рівнем знань у галузі організаційно-управлінської діяльності [13, с. 15];

- вміння застосовувати сучасні управлінські технології розвитку фізкультурно-спортивних організацій; вміння застосовувати механізм

і процес управління якістю у фізкультурно-спортивних організаціях; уміння визначати ризики фізкультурно-спортивної діяльності [14, с. 13];

– здатність оцінювати ефективність прийнятих організаційно-управлінських рішень та оптимізувати процес управління [15, с. 8];

– здатність організовувати діяльність і забезпечувати ефективне управління окремими суб'єктами сфери фізичної культури і спорту; здатність здійснювати підприємницьку діяльність у сфері фізичної культури і спорту [16, с. 7];

– здатність до підприємництва й розроблення та управління проектами [17, с. 8].

При цьому серед навчальних дисциплін, під час вивчення яких повинні формуватися зазначені компетенції, для освітнього ступеня «бакалавр» визначені такі: економіка [9, с. 12], управління у фізичній культурі [8], економіка спорту, основи менеджменту та маркетингу у спорті [11, с. 10], економіка фізичної культури, основи економічної теорії [7], основи економічної теорії та фінансова грамотність, менеджмент рекреаційно-оздоровчої роботи та організація і методика масової фізичної культури [12, с. 9–10]. У навчальних планах підготовки фахівців освітнього ступеня «магістр» наявні такі дисципліни: менеджмент та маркетинг у сфері фізичної культури та спорту, менеджмент у сфері фітнес-послуг [8], спортивний менеджмент [14, с. 19], маркетинг спортивних подій [17, с. 19].

Отже, попри наявність у переліку компетенцій випускника ЗВО здатності до здійснення підприємницької діяльності у сфері фізичної культури і спорту (ФКС), дисципліни навчальних планів неспроможні належним чином її сформуванню, оскільки предметами їх вивчення є загально-економічні й управлінські питання, як-то: сутність економічної теорії, взаємозалежність безмежних потреб та обмежених ресурсів, процеси виробництва, обміну і споживання товарів і послуг на сучасному ринку; організаційна структура управління фізичною культурою і спортом, сутність процесів управління в організації; прийоми й методи просування послуг на ринку. Сутність підприємництва, характеристика умов здійснення та організаційно-правові форми підприємницької діяльності в галузі фізичної культури і спорту, а також її особливості розглядаються лише в межах однієї теми, яка є складником змістовного модулю «Спорт як галузь економіки та бізнесу» [18].

Висновки і пропозиції. Серед особливостей формування підприємницької культури в закладах вищої освіти України визначено відсутність моніторингу підприємницьких намірів і діяльності студентів; викладання студентам як економічних, так і неекономічних спеціальностей навчальних дисциплін, предметами яких є загально-економічні й управлінські положення, що унеможливує

формування підприємницьких компетенції випускників ЗВО.

Для забезпечення валідності результатів моніторингу підприємницьких намірів випускників вищів необхідно залучити до опитування студентів як економічних, так і неекономічних спеціальностей і забезпечити участь респондентів з різних регіонів країни. Підприємницька освіта потребує систематизації та стандартизації, при цьому обов'язковими її результатами повинні бути знання й навички студентів зі створення, ведення, розвитку, ліквідації власного бізнесу, а також опанування етичних норм здійснення підприємницької діяльності.

Список використаної літератури:

1. Глобальне дослідження AMWAY про підприємство 2018. URL: https://news.amway.ua/files/2018/04/AGER-2018-Ukraine-ua_final.pdf (дата звернення: 19.02.2020).
2. Про підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів у сфері фізичної культури і спорту : довідка до питання порядку денного засідання колегії Міністерства молоді та спорту України від 4 квітня 2019 року. URL: <http://komsport.rada.gov.ua/uploads/documents/31954.pdf> (дата звернення: 12.02.2020).
3. Кількість зареєстрованих безробітних та кількість вакансій у 2019 році (за даними Державної служби зайнятості). URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 15.02.2020).
4. Компанії та ФОП за КВЕД 93.1-93.2 Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок. URL: <https://youcontrol.com.ua/catalog/kved/93/> (дата звернення: 13.02.2020).
5. Майковська В.І. Концептуальні засади формування підприємницької компетентності майбутніх фахівців в Україні. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2017. № 54–55. С. 7–17.
6. Навчальний план підготовки здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Фітнес та рекреація». Спеціальність 017 Фізична культура і спорт. Київ : Київський університет ім. Б. Грінченка, 2018. URL: http://fzfv.kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/ilid/kfvps/program/fir_bar.pdf (дата звернення: 14.02.2020).
7. Навчальний план підготовки бакалавра. Спеціальність 017 Фізична культура і спорт. Київ : Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова, 2019. URL: https://ffvs.npu.edu.ua/images/M_images/0navc_plan_2019/Bak_sport_2019_den-конвертирован.pdf (дата звернення: 14.02.2020).
8. Навчальний план підготовки здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Фізичне виховання». Спеціальність

- 017 Фізична культура і спорт. Київ : Київський університет ім. Б. Грінченка, 2019. URL: http://fzfv.kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/ilid/kfvps/program/fv_19_plan.pdf (дата звернення: 14.02.2020).
9. Освітньо-професійна програма «Фізична культура і спорт». Тернопіль : ТНУ ім. В. Гнатюка, 2017. 19 с. URL: http://tnpu.edu.ua/about/public_inform/akredytatsiia%20ta%20litsenzuvannia/017_fizyczna_kultura_i_sport_bakalavr.pdf (дата звернення: 14.02.2020).
 10. Освітня програма 017.00.03 «Фітнес та рекреація» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Спеціальність 017 Фізична культура і спорт. Київ : Київський університет ім. Б. Грінченка, 2018. 13 с. URL: http://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vstupnikam/fzfv/osv_pr_fitn.pdf (дата звернення: 14.02.2020).
 11. Освітньо-професійна програма підготовки здобувачів вищої освіти на першому (бакалаврському) рівні. Спеціальність 017 Фізична культура і спорт. Рівне : РДГУ, 2016. 12 с. URL: http://www.rshu.edu.ua/images/osvitni_programi/osv_prog_bak_017_fiz_kult_i_sport_2016.pdf (дата звернення: 14.02.2020).
 12. Освітньо-професійна програма «Тренерська діяльність в обраному виді спорту». Першого рівня вищої освіти за спеціальністю 017 – Фізична культура і спорт. Харків : Харківська державна академія фізичної культури, 2017. 12 с. URL: <https://khda.kh.ua/wp-content/uploads/2019/04/017-Фізична-культура-і-спорт-1.pdf> (дата звернення: 14.02.2020).
 13. Освітньо-професійна програма «Олімпійський та професійний спорт» підготовки здобувачів другого рівня вищої освіти. Спеціальність 017 Фізична культура і спорт. Миколаїв : Національний університет кораблебудування ім. адмірала Макарова, 2018. 27 с. URL: [http://www.nuos.edu.ua/upload/iblock/ba1/ОПП%20017%20Фізична%20культура%20і%20спорт%20\(магістр\).pdf](http://www.nuos.edu.ua/upload/iblock/ba1/ОПП%20017%20Фізична%20культура%20і%20спорт%20(магістр).pdf) (дата звернення: 14.02.2020).
 14. Освітньо-професійна програма підготовки здобувачів вищої освіти на другому (магістерському) рівні. Спеціальність 017 Фізична культура і спорт. Запоріжжя : ЗНТУ, 2016. 32 с. URL: http://www.zntu.edu.ua/sites/default/files/konf/opp_fks.pdf (дата звернення: 14.02.2020).
 15. Освітньо-професійна програма «Фізична культура і спорт». Другий (магістерський) рівень. Кропивницький : Центральноукраїнський державний педагогічний університет ім. В. Винниченка, 2017. 18 с. URL: https://www.cuspu.edu.ua/images/physical/pdf/ОПП_2017.pdf (дата звернення: 14.02.2020).
 16. Освітньо-професійна програма «Фізична культура і спорт». Другий (магістерський) рівень. Бердянськ : Бердянський державний університет, 2018. 10 с. URL: http://bdpu.org/wp-content/uploads/2018/07/017-Фізична-культура-і-спорт_сайт.pdf (дата звернення: 14.02.2020).
 17. Освітньо-професійна програма «Фізична культура і спорт». Другий (магістерський) рівень. Дніпро : Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту, 2017. 24 с. URL: <http://infiz.dp.ua/misc-documents/op2-FS/opp2-017fs.pdf> (дата звернення: 14.02.2020).
 18. Робоча програма навчальної дисципліни «Основи економічної теорії, економіка спорту». Галузь знань 01 – Освіта/педагогіка. Спеціальність 017 – Фізична культура і спорт. Спеціалізація – Тренерсько-викладацька діяльність. Ступінь вищої освіти – бакалавр. 2018/2019 навчальний рік / розробник : М.Г. Самошкіна, Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту. URL: <http://infiz.dp.ua/misc-documents/op1-TV/op1-017tv-rp2018-34.pdf> (дата звернення: 15.02.2020).
 19. Стандарт вищої освіти України. Спеціальність 017 Фізична культура і спорт. Видання офіційне. Київ : Міністерство освіти і науки України, 2019. 12 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/04/25/017-fizichna-kultura-i-sport-bakalavr.pdf> (дата звернення: 14.02.2020).
 20. Sieger P., Fueglistaller U., Zellweger T. & Braun I. Global Student Entrepreneurship 2018: Insights From 54 Countries. St.Gallen/Bern: KMU-HSG/IMU, 2019. 33 p. URL: http://www.guesssurvey.org/resources/PDF_InterReports/GUESSS_Global_2018.pdf (дата звернення: 14.02.2020).
 21. Solesvik M., Westhead P. Fostering of Entrepreneurship Competencies and Entrepreneurial Intentions in a Weak Ecosystem. *Foresight and STI Governance*. 2019. Vol. 13. № 4. P. 60–68. URL: <https://foresight-journal.hse.ru/data/2019/12/06/1520944350/5-Солесвик-60-68.pdf> (дата звернення: 19.02.2020).
 22. The Goals of the GUESSS Project. URL: <http://www.guesssurvey.org/goals/> (дата звернення: 19.02.2020).

Veritov O. Entrepreneurial culture in higher educational institutions in Ukraine: formative aspect

The article proves that entrepreneurial skills are the basic mechanism for the formation of entrepreneurial culture and creation of such social layer as civilized entrepreneurs. Considering that culture in general, and entrepreneurial culture in particular, is formed through continuous interaction and joint activity of people, the formation of practical skills and moral principles of entrepreneurial activity should be pursued at all levels of education. Meanwhile, teaching the basics of entrepreneurship and business planning using modern

pedagogical technologies and various methods should be in the focus of special attention in the process of professional training in higher educational establishments.

Ukraine's ratings on Amway Entrepreneurial Spirit Index (AESI), availability of entrepreneurship training programs in national universities, development of entrepreneurship in university environment and the impact of university education on the quality of entrepreneurial knowledge (GUESS-2018 Global Report) have been analysed. The peculiarities of the formation of entrepreneurial competences of HEI graduates are determined; measures to improve the validity of the results of monitoring entrepreneurial intentions and improving the quality of entrepreneurial training are suggested.

Among the peculiarities of the formation of entrepreneurial culture in higher education institutions of Ukraine the following factors are identified: lack of monitoring of entrepreneurial intentions and activities of students; absence of differentiation in teaching students majoring in both economic and non-economic specialties (general economic and managerial fields), which makes it impossible to form entrepreneurial competencies of HEI graduates.

It is demonstrated that in order to ensure the validity of monitoring results for entrepreneurial intentions of university graduates, it is necessary to involve students in both economic and non-economic specialties and to ensure the participation of respondents from different regions of the country. Entrepreneurial education requires systematization and standardization, and its mandatory outcomes should be knowledge and skills of students in creation, conduct, development, dissolution of company, as well as ethical standards of entrepreneurial activity.

Key words: *entrepreneurial culture, entrepreneurial spirit index, students' entrepreneurial intentions, entrepreneurial education.*